

ISTORIJSKA SANSA DA SRBI I ALBANCI POSTIGNU SPORAZUM

Odluka Vlade Srbije

COVIC ZADUZEN ZA KOSOVO I METOHIJU

Beograd 05.07.2001-Nebojsa Covic ovlasćen da zastupa stavove vlade, koordinira rad republičkih organa i organizacija na Kosovu i Metohiji i predlaže odgovarajuće mere za resavanje krize na Kosmetu Vlada Srbije "zaduzila" je njenog potpredsednika Nebojsu Covica da se ubuduće bavi resavanjem krize na Kosovu i Metohiji.

Nebojsa Covic je jućerasnjom odlukom vlade ovlasćen da "zastupa stavove vlade Srbije, koordinira rad republičkih organa i organizacija na Kosovu i Metohiji i predlaže odgovarajuće mere vladi Srbije u cilju resavanja krize na Kosovu i Metohiji", navodi se u saopštenju dostavljenom agenciji Beta.

Covic, koji je šef Koordinacionog tela savezne i republičke vlade za opštine Presevo, Bujanovac i Medvedju na osnovu Programa za resavanje krize nastale delovanjem albanskih ekstremistićkih grupa na jugu Srbije, "koordinira i usmerava rad jugoslovenskog dela Zajednićke komisije za implementaciju Vojno tehnićkog sporazuma, koju cine KFOR, savezna i republička vlada, i Komiteta jugoslovenske vlade za saradnju sa Misijom UN na Kosovu i Metohiji", precizira se u saopštenju vlade Srbije.

...

Povodom izjave generalnog sekretara NATO Dzordza Robertsona da bi "Covic mogao uspesno da resi probleme na Kosovu". Nebojsa Covic je izjavio: Zahvalan sam na toj preporuci, medjutim, to zavisi od Republičke vlade i saveznih organa. Ja ne bezim od tog posla koji je veoma specifićan i tezak.

Covic je nakon jućerasnjeg sastanka sa predstavnicima Parlamentarne skupštine NATO izjavio da "reševanje problema na Kosovu traži maksimalni konsenzus svih politićkih subjekata u Srbiji i u SRJ, prvenstveno onih koji su na vlasti".

Prema njegovim recima, to nije problem koji se može resiti u kratkom periodu.

- Bice potrebno mnogo strpljenja i mudrosti. Zahtevace neobicne poteze, koji predstavljaju odredjenu inverziju u odnosu na poteze koji su ranije povlaceni - dodao je on. Postavljanje generala Ninoslava Krstica za potpredsednika Koordinacionog tela za jug Srbije, Covic je pozdravio recima da je to trebalo ranije uraditi, uz opasku da ga "ni ne interesuje reakcija generala Pavkovića".

Covic je dodao da mu predstavnici NATO nisu predložili da posreduje u resavanju krize u Makedoniji.

- Uvek smo spremni da im pomazemo savetima, ali nismo spremni da im pomazemo prodajom oruzja, jer ni jedan problem u regionu ne može da se resi oruzjem - zaključio je Covic. Zoran Djindjić, premijer Srbije, predlog Dzordza Robertsona da Covic resava probleme na Kosovu, prokomentarisao je recima:

- Doslo je vreme da Vlada Srbije bude aktivnija u traženju nekog rešenja, i mi smo se već pre izvesnog vremena dogovorili da gospodin Covic bude zaduzen za to. Taj dogovor je postignut u paketu sa pitanjem resavanja krize na jugu Srbije Vlada Srbije će tražiti prijem kod Hekerupa i sastanak sa Tacijem i Cekuom

Obraćanje patrijarha Pavla svetskoj javnosti

APEL ZA ZASTITU MANASTIRA MATEJCE

U sukobu makedonske vojske sa albanskim teroristima, koji su manastir pretvorili u bazu za obuku, ovo srednjovekovno zdanje bi moglo da doživi sudbinu više od stotinu pravoslavnih svetinja na Kosovu, upozorava poglavar SPC

Njegova svetost patrijarh srpski gospodin Pavle uputio je juće svetskoj javnosti i politicarima apel za zastitu srednjovekovnog manastira Matejce kod Kumanova, koji su zaposeli albanski teroristi i pretvorili ga u bazu za obuku. U pismima generalnom sekretaru UN Kofiju Ananu, generalnom direktoru UNESKO-a Koicirou Matsuriju, generalnom sekretaru NATO Dzordzu Robertsonu, predsedniku vlade Makedonije Ljupcu Georgijevskom i najznacajnijim politićkim licnostima u SR Jugoslaviji, poglavar SPC podseća da je na Kosmetu, uprkos neprestanim apelima Srpske crkve da se zastite svetinje na Kosovu i Metohiji, već porušeno više od 100 pravoslavnih hramova, od kojih su mnogi iz srednjeg veka i ubrajaju se u dragulje svetske kulturne bastine.

Tragićni prizori stradanja naroda i svetinja preneli su se, na žalost, i u bivšu jugoslovensku republiku Makedoniju, gde je "trenutno u najvećoj opasnosti manastir Matejce, posvećen Uspenju Presvete Bogorodice, u istoimenom selu, zapadno od Kumanova". Ovaj hram, koji je počeo da zida car Dusan, a posle njegove smrti završila ga carica Jelena sa sinom Urošem, "ubedljivo svedoci da je kultura razvijena u krilu nacćeg naroda u to doba bila ravna onoj negovanoj na zapadu Evrope, a koja i sada vazi za najviše umetnićko dostignuće starog kontinenta", podseća se u apelu patrijarha Pavla svetskoj javnosti.

"I bas to besćen blago trenutno su uzurpirali albanski teroristi, ućinivši ga bazom za svoju obuku i skladistem ubilackog oruzja. Preti opasnost da u obracunu makedonske vojske i teroristićkih snaga ova velika pravoslavna svetinja bude minirana iznutra ili srušena spolja, sto znaći srušena, ovako ili onako. Da bi se to izbeglo, molimo Vas da ućinite sto je u Vasoj moci da se manastir Matejce saćuva od unistenja, od cega je bio postedjen i za vreme visevekovne otomanske vladavine", kaže se u apelu koji je juće uputila Njegova svetost patrijarh srpski gospodin Pavle.

RADA TRAJKOVIC

SRBI NEMAJU PRAVO NA SAMOIZOLACIJU

U drugoj polovini proslog stoleca, u periodu dugom pola veka, odluke o statusu Kosovo i Metohijaa i o odnosima Srba i Albanaca donosili su komunisti ili bivsi komunisti. Do 1966. godine, do pada Aleksandra Rankovica, na Kosovo i Metohijau je postojala dominacija Srba. Od tada, pa sve do 1989. na Kosovo i Metohijau su dominirali Albanci. U eri vladavine Slobodana Milosevica opet su dominaciju imali Srbi. Na zalost, za poslednje dve godine, od dolaska Kfora i UNMIK-a, na Kosovo i Metohijau nije stvarana multietnickska zajednica ravnopravnih naroda, vec je medunarodna zajednica uglavnom pomagala albanskoj zajednici da stane na svoje noge. Na zalost, tokom ove dve godine Srbi ne samo da su bili u podređenom, vec u veoma teskom položaju, koji ugrozava egzistenciju. O ljudskim pravima Srbi mogu samo da sanjaju.

Pocetak procesa pomirenja i stvaranja poverenja, dogovori, razgovori i pregovori izmedu predstavnika Srba i Albanaca prvi put bi dali priliku onima kojih se to tice da resavaju probleme na Kosovo i Metohijau i da postignu, moze se slobodno reci, istorijski sporazum o odnosima Srba i Albanaca. Ovo je za "Politiku" rekla Rada Trajkovic, clan Privremenog administrativnog veca Kosovo i Metohijaa i Srpskog nacionalnog veca na Kosovo i Metohijau.

Ukoliko se rese osnovni problemi srpske zajednice na Kosovo i Metohijau - bezbedan zivot, sloboda kretanja i povratak raseljenih, odnosno ako UNMIK i Kfor i albanska zajednica daju garancije da ce se ovo ostvariti u razumnom roku, kako kaze Rada Trajkovic, Srbi ce izaci na opste izbore. Ukoliko se aneksima ili izmenama Ustavnih okvira omoguci uvazavanje prava svih etnickih zajednica na Kosovo i Metohijau, a ne dozvoli se dominacija i majorizacija vecinske albanske zajednice, bio bi otvoren put za razvoj demokratskog drustva na Kosovo i Metohijau.

U radu u Srpskom nacionalnom vecu, uz vladiku Artemija, kako kazuje Rada Trajkovic, moglo se nauciti da je Bog ljudima dao oci da vide, usi da cuju, glavu da misle i srce da razumeju druge. Ni najvece patnje i stradanja ne daju pravo da klones, a ni vlast i bogatstvo da se iznad ljudi uzneses. Po zemlji cvrsto hodi, tu ostani i opstani, ali razumi i zelju drugih da zive, da i oni i pate i da se nadaju. Realnost na Kosovo i Metohijau je takva da su Srbi i Albanci naizmenicno bili zrtve. Sada su, na zalost, Srbi zrtve ponasanja albanske zajednice, a posebno ekstremista i terorista, ali i medunarodne zajednice koja to tolerise.

Mora li na Kosovu uvek da bude zrtava?

- Nije sporno da su Albanci bili zrtve Milosevicevog rezima, a posebno paravojski, pljackasa i zlocinaca. Sada su Srbi zrtve. Ekstremisti i teroristi ih ubijaju i otimaju. Srbi su pocisceni sa dve trecine teritorije na Kosovo i Metohijau. Gotovo da ih nema u gradovima na Kosovo i Metohijau. Ne smeju da govore svoj jezik. Ne smeju da idu po ulicama, kojima idu Albanci. Ne smeju da udu u pozoriste, u bioskop, ne smeju da budu na javnim mestima. To je aparthejd. Za stradanja Srba i nepostovanje njihovih elementarnih ljudskih prava niko ne odgovara. To je aparthejd. O tome stalno govorim na sednicama PAVK-a, predstavnicima medunarodnih organizacija, a to cu reci i predsedniku SAD Busu kad ovde dode, ako za to budem imala priliku - kaze Rada Trajkovic.

Nesporno je da je položaj Srba na Kosovo i Metohijau tezak i da za takvo stanje odgovornost snosi i medunarodna zajednica. Ima li smisla da se saraduje sa njom?

- Ima. U tome je nasa sagovornica odlucna. Poslusala je, svojevremeno savet vladike Artemija. Srbi nemaju pravo na samoizolaciju. Samoizolacija znaci samounistenje. Bog ne odobrava samounistenje. Covek mora da dela. Iza njega samo dela ostaju...

Da li su Srbi na Kosovo i Metohijau nesto ucinili?

- Ostali su i opstali. Govori se, kako navodi Rada Trajkovic, da su Srbi Krajinu napustili po dogovoru, a da su na Kosovu ostali mimo dogovora. Misli se na dogovore koje je Slobodan Milosevic sa ko zna kime, sklapao... Jedina institucija srpskog naroda koja je ostala i opstala na Kosovo i Metohijau je Srpska pravoslavna crkva. Nije cudno, kako kaze nasa sagovornica, sto je SPC Milosevic satanizovao, a posebno vladiku Artemija... Nije cudno, sa druge strane, sto su teroristi i ekstremisti, savremeni vandali, na Kosovo i Metohijau potpuno porusili 107 srpskih manastira i crkava, a jos stotinu ostetili. Ti anticivilizacijski akti se moraju spreciti, a pocinioce kazniti.

Smatra se, kako kaze Rada Trajkovic, da uticaj oktobarskih promena na Kosovo i Metohija sporo pristize. Sa druge strane SRJ se vratila u medunarodne organizacije i institucije, a na Kosovo i Metohijau, u ponasanju UNMIK-a, Kfora i drugih organizacija kao da postoji inercija u ponasanju prema Srbima. Biva da se Milosevicevog nasleda necemo tako lako osloboditi.

O izrucenju Slobodana Milosevica haskom tribunalu mnogo toga je receno. Za Srbe na Kosovo i Metohijau je vazno da se u Hagu sudi Slobodanu Milosevicu kao pojedincu i da ce se suditi i drugim pojedincima odgovornim za zlocine protiv covecnosti. Dakle, ne sudi se Srbima i srpskim institucijama. Odgovorno tvrdim da su samo pojedinci, a ne srpski zivalj na Kosovo i Metohijau zeleli da nanose zlo Albancima i bilo kojoj drugoj naciji. Nadam se da ce i Albanci smoci snage da identifikuju i osude one pojedince koji su naneli zlo Srbima civilima. Na taj nacin ce se skinuti velika hipoteka sa odnosa Srba i Albanaca - kaze Rada Trajkovic.

Nije lako pojmiti i razumeti stvarnost na Kosovo i Metohijau. Silom prilika, ali i delovanjem pojedinaca, zbivali su se dogadaji, nesrece, pa i tragedije i medu Srbima i medu Albancima. Natalozio se strah jednih od drugih. Sazrelo je vreme da se rane zaceljuju, da se stvara poverenje, da strah nestane, pogotovu onaj od osvete. U novim vremenima valjalo bi da narodne poslove vode novi ljudi, a ne oni koji seju strah i mrznju...

- Pozdravljam imenovanje dr Nebojse Covica za koordinatara za Kosovo i Metohija - kaze Radmila Trajkovic. Srbi sa Kosovo i Metohijaa smatraju da dr Covic ima sposobnosti i znanja da objedini, formulise, medunarodnoj zajednici, ali i albanskoj strani da prezentira i da se u pregovorima izbori za opravdane zahteve Srba za poboljsanje njihovog položaja

na Kosovo i Metohijau i za resenja koja ce obezbediti normalan zivot za sve etnicke zajednice na Kosovu i Metohiji. Dr Nebojsa Covic je, kako kaze nasa sagovornica, na delu pokazao kako se saraduje sa medunarodnom zajednicom i pregovara sa Albancima. To nije puko pristajanje na sve zahteve medunarodne zajednice, niti popustanje pred Albancima, vec uzavanje njihovih argumenata i zahteva. Od njih se trazi da se tako ponasaju prema stavovima srpske strane. U zajednickom resenju svaka od strana nuzno mora da prepozna ostvarenje svojih osnovnih interesa. "Neka tako bude!", rekao bi vladika Artemije.

Poslova za gospodina Covica ce biti mnogo, ali i za Srbe na Kosovo i Metohijau, kao i za one sto su po Srbiji raseljeni. Naravno, i za organe i institucije Srbije i SRJ. Jedan od vaznih je registracija biraca i ucesce na opstim izborima na Kosovo i Metohijau.

Ne bi, po recima Rade Trajkovic, trebalo da bude sporna registracija Srba na Kosovu i Metohiji i onih raseljenih za izbore. Time bi Srbi pokazali da zelee uspostavljanje demokratskih institucija na

Kosovo i Metohijau. Sa druge strane, pokazalo bi se koliko stvarno Srba na Kosovo i Metohijau i sa Kosovo i Metohijaa ima. To nije "ni pet odsto" populacije, kako to neki zelee da predstave. Za sam izlazak na izbore morali bi da se ostvare odredeni preduslovi. To su, pre svega, bezbednost Srba i nealbanaca, ali i njihovo pravo na povratak. Organizovani povratak bi morao uskoro da krene. Medunarodna zajednica bi morala da pruzi garancije da ce se taj proces nastaviti i intenzivirati posle izbora. O svemu ovome valjalo bi da se oglase i politicari medu Albancima.

Sa kakvom listom da Srbi izadu na izbore? Bilo bi dobro, po recima Rade Trajkovic, da ta lista bude jedinstvena, da se na njoj nadu najbolji, sposobni, posteni, nekorumpirani. Ako se i ne ide sa jednom listom, nuzno bi bilo da se sacini ona koja bi odgovarala vecini Srba.

Stana Ristic

Prepoznati srpske interese

Po izjavama gospodina Hansa Hekerupa, celina "Ustavnih okvira za privremenu samoupravu na Kosovu i Metohiju" se nece menjati. No, kako kaze Rada Trajkovic, u tom dokumentu Srbi nisu prepoznali mogucnost da realizuju svoje interese. Valja se nadati da ce se usvajanjem aneksa ili na drugi nacin formulisati materija koja sadrzi osnovne zahteve srpske etnicke zajednice na Kosovu i Metohiji.

Nestace strah od srpske policije i Vojske Jugoslavije

Sa Kosova i Metohije su se, po mnogim tvrdnjama, ekstremizam i terorizam "prelili" u juznu Srbiju. Sada je doslo vreme da se stabilno stanje i poverenje "preliju" odande na Kosovo i Metohija. U tom svetlu, po recima Rade Trajkovic, valja gledati i na moguci povratak dela srpske policije i Vojske Jugoslavije na Kosovu i Metohiji, onako kako je predvideno Rezolucijom 1244. U juznoj Srbiji se pokazalo da se posle oktobarskih promena srpska policija i Vojska Jugoslavije sasvim drugacije ponasaju nego ranije. Od njih Albanci vise ne strahuju.

ISTORIJA SE NIJE PONOVILO, GAZDE CE SE MENJATI

Licni, grupni ali i interesi koji su neopravdano proglašavani nacionalnim ili drzavnim, nalagali su cesto da neodgovorni ljudi poraze proglašavaju uspehom i da nesporne uspehe pokusavaju osporiti. Kada se to cini u funkciji politickog marketinga, opravdanju se jos moze naci mesta. Kada se, medjutim, za tako prljav posao angazuju i zloupotrebe ljudi od nauke i kada oni obave ocekivani zadatak, mesta ostaje samo za zabrinutost i kritiku.

Kada su, cak i najneupuceniji shvatili da Srbija nije pobedila NATO, tvorci takve obmane pripremili su novu. Isti ljudi iz istih razloga sada bi da ospore uspesno zapocet proces resavanja krize na jugu Srbije, samo zato sto su u porazu na Kosovu i Metohiji ucestvovali, a u pobedi na jugu Srbije nisu.

Tako su "gazde", u nameri da nespornan uspeh dovedu u pitanje naložili, "neodgovorni saradnici" napisali, a NIN u svom vidovdanskom broju ove godine objavio njihov tekst pod naslovom "Kfor je gazda". Pripremajući ovaj tekst, njegovi autori su postavili devet veoma neocekivanih pitanja i na njih dali devet jednostranih, neuverljivih i ocito narucenih odgovora. Pri kraju teksta sugerisali su citaocima svoju "dobru nameru da daju objektivan prikaz...", za cim ne bi imali potrebe da je namera zaista bila dobra. Autori zakljucuju tekst recenicom "Istorija se ponavlja samo onima koji je ne znaju", misleci pri tom neumesno i nemoralno na "istorijske cinjenice" iz svog teksta.

Postavljena pitanja i na njih ponudjeni odgovori, ocigledno su imali za cilj da dovedu u pitanje ocene najvisih drzavnih organa SRJ, Republike Srbije i najvaznijih cinilaca medunarodne zajednice o uspesno izvedenoj operaciji povratka Zdruzenih snaga bezbednosti (ZSB) u Kopnenu zonu bezbednosti (KZB). I pitanja i odgovori neuverljivo su usmereni na iznalazanje mana i "gledanje u zube" dobro obavljenom poslu. Nijedne reci podrške uspesnim naporima da se problem resi mimim putem, iako bi takve reci zvucale prirodnije i istinitije.

Prvo pitanje autora teksta koje glasi: "Da li je kriza na jugu Srbije resena?" i odgovor da je ona "samo privremeno ugusena", koncipirani su nepotrebno, preuranjeno i ocigledno sa namerom da se, do sada postignuti uspeh u resavanju krize minimizira i nepotrebno problematizuje. O tome govore bar dve cinjenice, koje su autorima teksta dobro poznate. Prvo, niko od zvanicnih predstavnika saveznih i republickih organa nije rekao da je kriza resena, jer se ona resava u skladu sa usvojenim Planom, koji obuhvata niz mera i aktivnosti u vremenskom periodu od 36 meseci. Drugo, sve mere predvidjene tim planom, realizuju se utvrdjenom dinamikom, prema kojoj su do sada uspesno realizovani neki od najvaznijih zadataka, koji se odnose na uspostavljanje delotvorne saradnje sa medunarodnom zajednicom, raspustanje i razoruzavanje naoruzanih albanskih ekstremista, povratak Vojske Jugoslavije i policije Srbije u KZB uz minimalne posledice, deblokadu naselja i komunikacija i obezbedjenje slobode kretanja gradjana, vojske i policije na svakom delu KZB.

Tvrđnja autora, da "potpisana akta sa predstavnicima lokalno albansko zivlja... nisu prosla proceduru skupstinske verifikacije", besmislena je buduci da nijedan takav akt nije potpisan, a sve mere u odnosu na albansku nacionalnu zajednicu preduzimate su u skladu sa Planom resavanja krize usvojenim na sednicama savezne vlade i Vlade Republike Srbije, a takodje i uz potpunu saglasnost i odobrenje predsednika SRJ.

U odgovoru na pitanja koja glase: "Zasto nije ukinuta KZB i koji je njen smisao?" i "Da li je Kfor zadrzao ovlasčenja nad KZB ili ih je prosirio?", autori izrazavaju sumnju u dobre namere Kfora i Kforu pripisuju namere da u KZB prosiri svoje ingerencije. U ovim pitanjima i odgovorima se zamenjuju teze i zaobilaze vazne i nesporne cinjenice. Potpuno ukidanje KZB i Vazdusne zone bezbednosti (VZB) svakako je cilj koji treba ostvariti, ali to se moze postici samo strpljivim izgradjivanjem odnosa poverenja sa Kforom i odgovarajucom izmenom Vojno-tehnickog sporazuma (VTS). Izrazito znacajan napredak u odnosima sa Kforom ucinjen je odlukom Saveta NATO i komandanta Kfora da uz primenu VTS dozvole snagama SRJ i Republike Srbije da u KZB udju, uz zadrzavanje svog prava na nadgledanje te zone u skladu sa istim i nepromenjenim Sporazumom. KZB, dakle, nije ukinuta, jer nije promenjen VTS, a Kfor je zadrzao i nije prosirio svoja ovlasčenja nad KZB. Kfor, dakle, nije dobio ni vise ni manje od prava i ovlasčenja utvrdjenih VTS, a SRJ i Republici Srbiji je omoguceno da se vrata na znacajan deo svoje teritorije.

Cetvrto i peto pitanje i odgovori na njih, odnose se na efikasnost i ekonomicnost operacije povratka ZSB u KZB. U odgovoru na ovo pitanje autori sugerisu da je prvo trebalo zaposesti sektor B, kako bi se umanjili ukupni troskovi operacije, "koji govore o svojevrsnom ekonomskom iscrpljivanju nase zemlje", koji su "realizovani iz redovnog priliva nov:anih sredstava" i sto je predstavljalo "neposredan udar na borbenu gotovost" Vojske Jugoslavije. Autori pri tom zaboravljaju na neophodnost postupnosti u resavanju problema po principu od lakseg ka tezem, i na neophodnost da se pre ulaska u najkriti:niji sektor stekne poverenje i obezbedi saglasnost medjunarodne zajednice. Iako autori misle drugacije, cena realizovanog nacina ulaska ZSB u KZB samo je finansijska i minimalna. Ulaskom u sektor B na nacin koji oni sugerisu pre sticanja poverenja i saglasnosti medjunarodne zajednice platila bi se nenadoknadviva cena u ljudskim zivotima i u drzavnoj teritoriji, cega autori ocito ne zele da budu svesni iako bi njihova secanja na tragicnost vec vidjenih opcija trebalo da budu sveza. Tezama o "iscrpljivanju zemlje" i o "udaru na borbenu gotovost" komentar nije potreban. Autorima je sigurno bila poznata cena jednog dana rata na Kosovu i Metohiji za kojom zacudo ne zale i koju ne analiziraju. Za sredstva koja im "nedostaju" treba da se obrate Vladi SRJ, jer je Koordinaciono telo predlozilo sredstva u Saveznom budzetu na osnovu potreba VJ. Nazalost, ova sredstva nisu predvidjena u saveznom budzetu, ali to je problem predsednika savezne vlade i ministara odbrane i finansija savezne drzave.

U vezi sa pitanjima i odgovorima koji se odnose na nivo ispunjenosti zahteva albanske nacionalne zajednice, autori isticu niz besmislenih tvrdnji ne navodeci da li pri tom misle na opravdane ili neopravdane zahteve Albanaca. Moralo bi konacno svima biti jasno da su Albanci na jugu Srbije gradjani Srbije i da svi njihovi zakoniti zahtevi treba da budu ispunjeni, ali zato nijedan njihov nezakoniti zahtev ne sme i nece biti ispunjen.

Sa uspostavljanjem reda i bezbednosti za sve gradjane na jugu Srbije prestace potreba za vanredno angazovanim snagama VJ i policije Srbije sto je interes i gradjana i drzave. To naravno ne znaci da ce se sa prostora povuci redovne vojne i policijske snage koje ce ostati na svakom delu KZB.

Strah autora od multietnicke policije je neosnovan. Republika Srbija i sada ima multietnicku lokalnu policiju u kojoj uspesno rade Madjari, Muslimani, Hrvati, Slovaci, Albanci i pripadnici drugih nacionalnih zajednica. Kandidati za multietnicku policiju primaju se po kriterijumima i proceduri utvrdjenoj Zakonom, sto se cini i na jugu Srbije. Time se bezbednost gradjana juga Srbije ne prepusta ni Kforu ni Kosovskom zastitnom korpusu(KZK) ni albanskim predstavnicima, kako autori misle, vec se bezbednost stvara i odrzava u zajednici sa predstavnicima nacionalnih zajednica i u saradnji sa Kforom i medjunarodnom zajednicom.

O tome da li je povredjen ili izgubljen, odnosno ogranicen suverenitet SRJ i Republike Srbije ulaskom ZSB u KZB zaista je besmisleno polemisati, sto se jednako odnosi i na pitanja o izgradnji objekata na administrativnoj liniji sa Kosovom i Metohijom.

U vezi sa konstatacijom da je "kriza od njenog nastanka do zavrsetka bila dirigovana i kontrolisana, autori nisu rekli nista novo, a mogli su. Mogli su reci da je tako bilo i na Kosovu i Metohiji, ali da vojne i policijske snage tamo nisu sprecile prebacivanje terorista i oruzja iz Albanije, da tamo niko nije "naredio" teroristima da napuste Kosovo i Metohiju i da niko nije sprecio rat. Te cinjenice bi za autore teksta morale biti vazne pre svega zbog cinjenice da oruzja i terorista na jugu Srbije ne bi bilo da ih nije bilo na Kosovu i Metohiji a da ih tamo takodje ne bi bilo da su granicne jedinice VJ savesnije i odgovornije obavile svoj posao zastite drzavne granice.

Krize su naravno uvek od nekoga organizovane, dirigovane i kontrolisane, i to nije novo. Nacin njihovog resavanja morao je da se promeni. Operacije sile zamenjene su operacijama diplomatije i pameti, i to veoma uspesno. Zasto i kome to smeta?

Iako autorima teksta ne treba osporavati pravo na njihov "strateski pogled" na sve aspekte ulaska ZSB u KZB, pa makar on bio samo iz negativnog ugla, sve bi ipak bilo jasnije uz odgovore na sledeca pitanja:

1. Da li su potpisnici teksta zaista njegovi autori ili samo njegovi priredjivaci i da li su slican protivstav imali na ocene svojih sefova o pobedi VJ u ratu sa NATO-om 1999. godine?
2. Po cijem nalogu je tekst pisan i ciji interesi se njime stite?
3. Zasto neki mali krugovi u VJ uspeh na jugu Srbije minimiziraju i vise analiziraju nego neuspeh na Kosovu i Metohiji.
4. Zbog cega u nekim malim krugovima VJ nedostaje ponos zbog ulaska ZSB u KZB i zbog cega se nesporne zasluge za taj uspeh osporavaju komandi ZSB uz preneglasavanje uloge i znacaja Trece armije i Pristinskog korpusa?
5. Zbog cega vojni vrh pokazuje nespremnost da preuzme odgovornost za bezbednosnu kontrolu administrativne linije sa Kosovom i Metohijom i zbog cega bi vojni vrh svoju ustavnu i zakonsku obavezu da stiti suverenitet i integritet svoje zemlje na administrativnoj liniji sa Kosovom i Metohijom prepustio nekom drugom?

I sasvim na kraju, nekoliko kratkih odgovora na dileme autora teksta ili njihovih nalogađavaca. Novo drzavno rukovodstvo SRJ i Republike Srbije, Koordinaciono telo za opštine Presevo, Bujanovac i Medvedja i Komanda ZSB dobro su razumeli istoriju, posebno onu iz bliske proslosti. Zato se istorija njima nije ponovila i zato su proces resavanja krize uspesno zapoceli i u tome ostvarili znacajne rezultate. Toga su i autori bili svesni, ali ocigledno, nisu imali hrabrost da odbiju pisanje narucenog i sa istinom nesaglasnog teksta.

Istorija se, dakle, nije ponovila. Gazde ce se ipak menjati, a autori tudjih misli i ideja ostace u proslosti na sopstvenu sramotu.

Da li ce i kada kriza biti potpuno resena zavisi od mnogo cega, a posebno od odnosa drzave i njenih organa prema tom pitanju.

NEBOJSA COVIC (Autor je predsednik Koordinacionog tela za jug Srbije i potpredsednik Vlade)

KFOR JE GAZDA

Operacija ulaska Zdruzenih snaga bezbednosti (ZSB) u Kopnenu zonu bezbednosti (KZB), koja je po opstoj oceni izvedena efikasno, implicira niz posledica, sa vojnostrateškog aspekta posmatrano i otvara mnoge dileme koje traze odgovor, a koje se ogledaju u sledecem:

1) Da li je kriza na jugu Srbije resena? Osnovno je tvrditi da je kriza samo privremeno "ugasena", a da je kroz potpisana dokumenta ostavljeno niz problema koji se vremenom mogu iskoristiti za njenu ponovnu aktuelizaciju, sa opravdanjem da nase snage nisu izvršile pojedine odredbe potpisanih akata. Potpisana akta sa predstavnicima lokalnog albanskog zivlja i medjunarodnih organizacija nisu prosla proceduru skupstinske verifikacije (Savezna i Republicka skupstina). Da li je kriza na jugu Srbije resena, vidi se i iz sledecih dilema - otvorenih pitanja.

2) Zasto nije ukinut KZB i koji je njegov dalji smisao? Da je resena kriza na jugu Srbije, logično bi bilo da su njenim završetkom, ukinuti i KZB i ZSB. Na taj nacin, unapredila bi se saradnja VJ i policije sa snagama Kfora i Unmika, u pogledu kontrole administrativne granice i sprecavanja nelegalnih tokova oruzja, droge, trgovine "belim robljem" i drugih vrsta kriminala, koji idu sa Bliskog istoka ka centralnoj Evropi. Zato, osnovano je sumnjati da je KZB zadrzan sa razlogom da bi se, po potrebi, ubuduće od strane uticajnih medjunarodnih subjekata, preko Kfora i Unmika moglo uticati na stanje u KZB, a samim tim i u regionu.

3) Da li je Kfor zadrzao ovlasčenja nad KZB ili ih je prosirio? Vojno-tehnickim sporazumom i Rezolucijom SB OUN, broj 1244, KZB je, u sustini, predstavljao "tampon zonu" izmedju jedinica Kfora na Kosovu i Metohiji i Vojske Jugoslavije. Ta zona je, mozda, i imala smisao neposredno posle agresije NATO-a na SRJ, ali je izgubila svrhu sa uspostavljanjem partnerskih odnosa i medjusobnog poverenja VJ i policije sa Kforom u procesu resavanja problema na jugu Srbije. Zbog toga, osnovano se moze sumnjati u iskrenost namera i u nepoverenje koje je ispoljeno sa nastojanjem komandanta Kfora da nad KZB stekne ingerencije, koje nisu postojale pre izbivanja krize, niti su utvrđene pomenutim dokumentima. Postignutim sporazumima, komandant Kfora, na osnovu svojih "procena" moze bitno uticati na status jedinica VJ i policije u KZB, jer mu je to stavljeno u nadležnost. Dakle, boravak i pokreti jedinica VJ u KZB uslovljen je "dobrom voljom" komandanta Kfora.

4) Da li je problem juga Srbije mogao da se resi na efikasniji nacin u pogledu vremena i cene koštanja? Ova dilema odnosi se na redosled ulaska ZSB u KZB. Naime, eskalacija albanskog terorizma dogodila se u Sektoru "B", a ZSB je poslednji zaposeo taj sektor. Ostaje dilema - zasto nije odmah posednut Sektor B, kako bi se umanjili troskovi Srbije, SRJ i VJ, odnosno cele operacije i boravka znatnih snaga VJ i policije u duzem vremenskom periodu. Odnosno, kako to da je komanda Kfora uspela da "naredi" albanskim teroristima da napuste KZB (prvenstveno Sektor B) kada ih je bilo nekoliko hiljada, a nije to ucinila kad su te snage brojale nekoliko desetina naoruzanih lica (u samom pocetku krize). Ta dilema dovodi u pitanje ukupno resenje problema u KZB - sektor B, i ide u prilog tezi da je celokupna kriza, od njenog nastajanja do "završetka" bila dirigovana i kontrolisana.

5) Koliki su ukupni troskovi operacije i koji su naknadni troskovi realizacije preuzetih obaveza? Nacin resavanja krize je neposredno vezan sa ukupnim troskovima angazovanja ZSB. Te troskove je tesko utvrditi u potpuno tacnom iznosu, ali sledeci pokazatelji govore da je rec o svojevrsnom ekonomskom iscrpljivanju nase zemlje. Naime, napred su navedeni mesecni i dnevni troskovi samo za jedinice VJ. Sasvim se logično nameće pitanje koliko bi ti troskovi bili manji da je kriza u KZB resena ranije, odnosno za krace vreme, odnosno neposrednim ulaskom u Sektor B i proterivanjem terorista iz KZB, za sta je bio nadležan Kfor. Troskovi za jedinice VJ realizovani su iz redovnog priliva novcanih sredstava, predvidjenih za 2001. godinu, a ne vanrednim prilivom, kako je najavio predsednik Koordinacionog tela. Tako, to je bio i neposredan udarac na borbenu gotovost, jer su trosena finansijska sredstva predvidjena za redovne aktivnosti jedinica VJ, a ne za vanredne zadatke.

Ovome treba dodati da, preuzetim obavezama za izgradnju objekata na administrativnoj granici (za smestaj ljudi i "karaula") treba izdvojiti preko 4,6 milijarde dinara, za kasarnu (izmestanje iz Bujanovca) preko milijardu dinara, za iseljavanje iz sadasnjih objekata oko 580 miliona dinara, dok se troskovi uklanjanja mina cene preko milion dolara. U ionako teskoj materijalnoj situaciji i neredovnom i nedovoljnom finansiranju VJ, postavlja se pitanje u kojoj vremenskoj dinamici i kojim sredstvima ce se izvršiti preuzete obaveze.

6) U kojoj meri su ispunjeni pocetni zahtevi predstavnika albanske nacionalne manjine na jugu Srbije? Ne komentarisuci sve zahteve albanskih ekstremista, ocigledno je da su njihovi osnovni uslovi ispunjeni. To se prvenstveno odnosi na demilitarizaciju pojedinih regiona (Presevo i Bujanovac) i odluku da jedinice VJ napuste te prostore, kao i ogranicavanja broja ljudi i vrste opreme na drugim prostorima KZB; formiranje multietnicke policije, u skladu sa procentualnom zastupljenosti gradjana na tom prostoru, u sustini, prepustanje je javne bezbednosti i kontrole saobracaja u ruke lokalnog stanovništva, sto nije u skladu sa Ustavom Srbije i SRJ, nadležnostima i funkcionisanjem MUP-a; iako nije ispunjen zahtev albanskih predstavnika da se o krizi na jugu Srbije resava u drugoj zemlji, ipak, s obzirom da je Kfor odigrao

najvecu ulogu u tim procesima, moze se reci da je i taj zahtev ispunjen.

7) Da li je povracen ili izgubljen (ogranicen) suverenitet nase zemlje nad jugom Srbije?

Suverenitet nase zemlje nad jugom Srbije nije bio ni izgubljen uspostavljanjem KZB, jer su na tom prostoru funkcionisali organi vlasti i bile rasporedjene jedinice lokalne policije, dok su se jedinice VJ mogle slobodno kretati i nalaziti na bilo kom mestu van KZB (ne misli se na Kosovo i Metohiju). Postignutim sporazumima boravak VJ je ogranicen i van KZB. Tako na primer, i pre dogovorene izgradnje kasarne izmedju Bujanovca i Preseva, jedinice VJ iz Bujanovca su prinudjene da napuste grad do kraja juna. Veliki Trnovac, kao poznata tacka medjunarodnog kriminala, ostaje i dalje nedostupan jedinicama policije i VJ, koje bi taj kriminal sprecile. Sa druge strane, formiranjem multietnicke lokalne policije, opravdano se sumnja da ce u njene redove biti primani i pripadnici teroristickih formacija na jugu Srbije, posebno iz Kosovskog zastitnog korpusa (KZK). Na taj nacin je javna bezbednost prepustena politickim instrukcijama i kontroli lidera albanskih politickih partija i neposrednom uticaju vlasti sa KiM.

8) Kome se, dugorocno posmatrano prepusta odgovornost za bezbednost na jugu Srbije? Moze se zakljuciti da su bezbednost imovine i ljudi na jugu Srbije, dugorocno prepusteni Kforu i albanskim predstavnicima (politicki lideri i lokalna policija).

9) Zasto se predvidja izrada objekata za smestaj ljudstva na administrativnoj granici sa Kosovom i Metohijom? Ovome pitanju ne treba odgovor, ako to nije ukupna "cena" postupka i nacina resavanja krize na jugu Srbije.

Iskreno se nadajuci da ce citaoci ovog teksta prihvatiti dobru nameru autora da daju objektivan prilaz vojnostrateskom aspektu ulaska ZSB u KZB, to treba biti prisutno da njihova namera nema druge svrhe.

Istorija se ponavlja samo onima koji je ne znaju.

Uzaludni trosak

Podaci o potrebama jedinica VJ angazovanih na jugu Srbije za novcanim sredstvima, sami po sebi, govore o izuzetno skupoj "operaciji", za koju VJ nije dobila naknadna sredstva. Tako, mesecni troškovi jedinica VJ angazovanih u i oko KZB (april), za dnevnice i ishranu, bili su 144,2 miliona dinara, a dnevni troškovi nesto preko tri miliona dinara. Na Kologijumu nacelnika Generalstaba VJ, dana 6. 3. 2001, predsednik Koordinacionog tela gospodin Nebojsa Covic, izjavio je da su savezna i republička vlada odobrile 40 miliona maraka za finansiranje VJ u, i oko, KZB, medjutim, ta sredstva nisu bila aktivirana niti dostavljena VJ, o cemu je NGS nekoliko puta intervenisao kod nadležnih saveznih i republičkih organa vlasti. Iako je, nedvosmisleno, izjavio o 40 miliona maraka za VJ, predsednik Koordinacionog tela je u nekim svojim kasnijim izjavama, po principu zamene teza, cak uputio kritiku Generalstabu sto se "... bavi problemima para", a ne vodi racuna o izvrsavanju ustavnih zadataka odbrane zemlje.

Problem (ne)racionalnog angazovanja snaga u KZB je sustinske prirode. Naime, ZSB je zaposeo i delove KZB u kojima evidentno ne pretila opasnost od albanskih terorista (sektor A, D i C, izuzev C-istok), a u kojem su se vec nalazile policijske snage. U tom smislu, sasvim je logican stav GS VJ da se u tim delovima KZB, VJ angazuje samo pri ulasku a da, u kasnijem, prostorne snage policije preuzmu nadležnost nad prostorom. Takav stav GSVJ nije naisao na odobravanje predsednika Koordinacionog tela.

NATO ubedjivanje

Naime, indikativno je da su albanski teroristi, posle opseznih priprema, utvrdjivanja položaja, miniranja prostora, skoro bez ikakvog otpora, napustili pojedine sektore KZB, a savremeno naoružanje predali snagama Kfora, po dolasku na Kosovo i Metohiju ili odnoshenjem u "baze" KZK. Osnovno je sumnjati da je to izraz "dogovora" sa relevantnim subjektima koji su ucestvovali u procesu resavanja krize na jugu Srbije, u smislu protivusluga za "kooperativnost". Naime, indikativno je da Kfor, na pocetku krize na jugu Srbije, nije uspeo da "ubedi" grupe od 30 do 50 terorista da napuste KZB, a da bi posle toliko vremena to uspeo da ucini sa nekoliko hiljada terorista. Time je "skinuta maska" sa stvarnih namera albanskih ekstremista. Odnosno, "mostobran" koji su napravili prelivanjem terorizma u KZB, albanski ekstremisti su iskoristili za realizaciju glavnog cilja - nezavisno Kosovo, za sta im trenutni procesi u vezi sa tom nasom pokrajinom idu u prilog, kao sto je prihvatanje ustavnog okvira za Kosovo i Metohiju i priprema izbora u toj pokrajini.

MR BOZIDAR FORCA

DR MITAR KOVAC

(Autori su pukovnici saradnici Instituta ratnih vestina Generastaba Vojske Jugoslavije)

KOSOVO NIJE DRZAVA

Dvogodisnje prisustvo medjunarodne zajednice globalno je dalo pozitivne rezultate ali srpska zajednica od toga nije dobila nikakvu korist.

Na Kosovu i Metohiji je sve spremno za predstojeću registraciju stanovništva pred izbore koje je za 17. novembar ove godine zakazao sef misije UN Hans Hakerup. Ovaj posao u nadležnosti je Organizacije za evropsku bezbednost i njene misije u Pristini. Dan Everts, sef misije OEBS-a u Pristini, nedavno je boravio u Beogradu u pokusaju da privoli Srbe da pristanu na registraciju i najavljene izbore. O tome smo sa gospodinom Evertsom razgovarali u sedistu misije u Pristini. Vi ste jedan od retkih predstavnika medjunarodne zajednice koji je prakticno sve vreme na Kosovu i Metohiji od zavrsetka ratnih operacija. Mozete li da napravite paralelu izmedju onoga sto ste zatekli kada ste dosli i onoga sto je sada fakticko stanje?

- Mislim da sam jedini koji je dosao zajedno sa Kforom juna 1999. godine. Hocu da kazem da su promene ogromne.

Kada sam dosao, ono sto smo zatekli, bilo je Kosovo u rusevinama, infrastruktura je bila unistena, objekti su bili osteceni ili poruseni, institucije nisu funkcionisale, nije bilo vode, struje... Prakticno, bila je pustinja.

Sta mozemo da vidimo posle dve godine? Mnogo toga se promenilo. Ima struje, vode, kuće se veoma brzo grade, zapanjujuće brzo. Ali moram da dodam jednu vrlo bitnu stvar. Sva ta dostignuća su pozitivna, ali srpska zajednica nije dobila nikakvu korist iz toga.

Medju negativne stvari, slozicete se, osnovno je da i dalje nema bezbednosti na Kosovu i Metohiji, da nema komunikacije izmeu etnickih zajednica i da jos nema ni iole uslova za povratak Srba na svoje posede.

- Sve ove negativne cinjenice ticu se srpske zajednice na Kosovu. Na globalnom planu je ucinjeno mnogo, ali sa gledista srpskih interesa zaista je ucinjeno malo. Turska nacionalna zajednica, Romi, Bosnjaci, oni su svi prosperirali, izvukli su makar neke koristi. Te njihove veze sa albanskom zajednicom su malo bolje, ali to je stvar za koju je zainteresovan OEBS. Moramo da priznamo da komunikacija izmedju srpske i albanske zajednice jos nije na dobar nacin resavana i ona jednostavno ne postoji. To objasnjava trenutni nivo nasilja, nemogucnost povratka raseljenih lica i ukupnu sigurnost. Ali to ce se promeniti. Obecavam. To je novost.

Da li ce postojeća registracija stanovnika Kosova i Metohije i izbori koje ste zakazali za 17. novembar ove godine doprineti onome o cemu ste malopre pricali? U stvari, sta ta registracija konkretno moze znaciti, prvenstveno za srpsku nacionalnu zajednicu?

- Znam i zaista verujem da proces registracije i izbori 17. novembra treba da pomognu u promeni stanja i poboljsaju ukupnu situaciju. A reci cu vam i zasto. Jer bi to bio signal srpske zajednice da ona zeli da ucestvuje, da zeli da bude deo drustva, deo institucija i deo demokratskog Kosova.

I to bi sa albanske strane uklonilo sve strahove, da Srbi ne zeleva da se vrata na onaj nacin kako su se ponasali u vreme Milosevicevog rezima. Takvim postupkom, registracijom i izborima, oni bi Albancima dali snazan, neki konkretan znak da zeleva da se promene, a verujem da ce biti uzvraceno i sa albanske strane i da ce im oni pomoci da se reintegrisu. Bojkot i neucestvovanje u registraciji i izborima samo bi pojacali ekstremiste sa albanske strane, posto bi oni rekli: evo vidite, Srbi ne zeleva da budu deo drustva. Ucestvovanje bi oslabilo ekstremisticke grupe, jer bi oni tako bili izolovani. Sa druge strane, i albanskim umerenim snagama bi ucesce Srba pomoglo da izoluju srpske ekstremiste.

Da li bi predstojeća registracija mogla da promeni vec projektovanu sliku o broju pripadnika etnickih grupa na Kosovu i Metohiji? Kriterijumi koje je propisala medjunarodna zajednica za registraciju predvidjaju da se stanovnicima juzne pokrajine mogu smatrati i oni koji trenutno ne zive ovde.

- Registracija je vrlo dobar put da se stvarno utvrdi koliko ima ljudi i da se konacno utvrdi ko su stvarni stanovnici Kosova. Znam da ima mnogo onih koji su dosli ovde poslednje dve-tri godine, ali oni nece biti ukljuceni u reintegraciju. U Beogradu postoje neke glasine da je oko 500 000 Albanaca iz Albanije posle rata doslo na Kosovo. To je najobicnija propaganda. Takva propaganda postoji i na drugoj strani. Neki Albanci tvrde da stotine hiljada Srba hoce da se tako nelegalno registruje i da dodje na Kosovo, ali mi njima kazemo istu stvar. To su jasni kriterijumi kojima ce se odrediti ko je stvarni stanovnik Kosova i manipulacije nece biti moguće.

Bilo bi dobro da jos jednom kacete koji su to osnovni kriterijumi po kojima se neko moze smatrati stanovnikom Kosova i Metohije.

- Mi cemo u registar upisati prvo sve one koji su rođeni na Kosovu, kome su roditelji ili bar jedan od roditelja rođeni na Kosovu, svakog ko je najmanje pet godina neprekidno ziveo ovde. Mi trazimo stanovnike Kosova a ne gradjane, jer Kosovo nije drzava. Ali, ono sto je vrlo vazno za predstojeće izbore, jeste da stanovnici moraju imati vise od 18 godina i da su ovde bili prisutni i prijavljeni 1. januara 1998. godine.

Znaci, oni koji su pre velikih etnickih pokreta bili ovde, oni imaju biračko pravo. Ovaj kriterijum je mnogo kritikovan od albanske strane, zato sto oni kazu da je mnogo njihovih sunarodnika moralo da ode sa Kosova od osamdesetih i devedesetih godina zbog pritiska tadašnjih srpskih vlasti i da ce oni biti iskljuceni iz procesa glasanja. Zbog toga Albanci smatraju da je ovo prosrpska mera, zbog toga sto su uglavnom Srbi napustili Kosovo 1999. godine i da su svi raseljeni Srbi ukljuceni, a albanska raseljena lica nisu.

LJUBISA POPOVIC

Siptari na Kosovu i Metohiji poceli akciju unistavanja tragova zlocina

ISKOPANE LESEVE ODVOZE U ALBANIJU

BEOGRAD 06.07.2001.- Siptari su poceli da unistavaju tragove svojih zlocina tako sto iskopavaju leseve i prebacuju ih u Albaniju. Gnjurci imaju puno posla da iz Radonjickog jezera, kod Decana, izvuku leseve Srba koje, zbog oruzanih dejstava, septembra 1998. nisu uspeli da izvade pripadnici Vojske Jugoslavije i policije.

Na ovo raskopavanje srpskih masovnih grobnica su, kaze izvor Glasa, upozorili i clanovi Liberalne partije Albanaca, a takve akcije su pocele cim je iz Beograda stigla vest da ce Unmik omoguciti srpskim patolozima da ucestvuju u identifikaciji. Siptarska propagandna masinerija ponovo plasira price o masovnim grobnicama u kojima su pripadnici oruzanih snaga SRJ sahranjivali zrtve. Pri tom ne pominju zrtve na drugoj strani, medju Srbima. To je ucinila samo Demokratska reformska partija Albanaca, sa sedistem u Pristini, koja je zatrazila da se rasvetli sudbina oko 1.300 nestalih Srba.

Rodbina otetih dosla je do saznanja da se veci broj nestalih Srba nalazi u logorima u Albaniji, privatnim zatvorima sirom Kosmeta i da rade na izgradnji puteva i zidanju kuca.

Jedan od siptarskih lidera Adem Demaci, medjutim, tvrdi da su svi ubijeni. Ako je to istina, mora da su negde sahranjeni. Izvor "Glasa" sa Kosova i Metohije javlja da se sirom pokrajine prikupljaju navodni dokazi o zlocinima Srba i sastavljaju spiskovi zlocinaca sa imenima pripadnika MUP-a, VJ, ali i profesora Univerziteta u Pristini jer su "vaspitavali studente u antialbanskom duhu".

Bivsi americki senator Bob Dol je prilikom boravka u Pristini jula 1999. godine, u svojstvu predsednika Medjunarodnog komiteta za nestala lica, izjavio novinarima da je na Kosovu i Metohiji za nepuna dva meseca otkriveno vise od 100 masovnih grobnica. Dol je od tih "vise od 100" uspeo da nabroji samo dve: u selima Bela Crkva, kod Orahovca, i Izbica, u srbickoj opstini.

U prvooj su, prema Dolovim recima, pronadjena 32 lesa, medju kojima sedam decjih, a u drugooj 130. Malobrojni srpski

novinari, koji su se tih dana zatekli u Pristini, ostali su bez odgovora na pitanje nisu li to lesevi nestalih Srba. Razloga za sumnju ima. Siptarski teroristi su samo u toku 1998. godine oteli 249 lica, medju kojima je bilo 14 policajaca, od kojih su trojica posle zverskog mucenja ubijeni.

Sudbina 128 osoba jos nije rasvetljena. Medju njima je i 51 mestanin Orahovca i okolnih sela Bela Crkva, Retimlje, Zociste i Oterusa. Nisu li, mozda, Srbi iz Orahovca i okoline zajedno sahranjeni u Beloj Crkvi?

Jula 1998. godine siptarski teroristi su napali Orahovac i posle zestokih borbi s pripadnicima policije u nepoznatom pravcu odveli 51 Srbina, medju kojima su bile i trudnice i deca. Prica o Izbici je drugacija. Iako je svetska javnost brujala o masovnoj grobnici, dokazano je da je rec o montazi, sto je i obelodanjeno. Medjutim, postoje dokazi da je bas u Drenici oteto vise desetina Srba o cijoj se sudbini nista ne zna.

Krajem 1998. godine i medju samim Siptarima kruzile su price da pripadnici OVK sklanjaju svoje mrtve daleko od mesta pogibije i sahranjuju negde u blizini Urosevca. Sredinom januara, grupi stranih novinara Siptari su zeleti da pokazu masovnu grobnicu. Pri tom su postavili uslov da tome ne prisustvuju srpski novinari, istrazni organi, niti policajci. Ubrzo je svet ostao zapanjen pred scenama iz Racka, zbog cega smo kaznjeni bombardovanjem. Pre tri meseca medjunarodna javnost je upoznata da je Racak bio montiran.

Pre Racka na Kosovu i Metohiji otkrivene su masovne grobnice, ali svet nije bio zainteresovan za njih jer su lesevi pripadali Srbima. U selu Klecka, u rejonu Dulje, na putu Stimlje-Suva Reka 27. avgusta prosle godine, posle razbijanja jakog teroristickog uporista, otkriven je krematorijum u kome su spaljena tela veceg broja Srba. Petnaestak dana kasnije u oknu rudnika Volujak, kod Kline, otkriveni su lesevi Srba.

U decanskoj opštini, u ataru sela Glozane, 8. avgusta otkriveno je sest masovnih grobnica. Svetska javnost nije se ni ovoga puta zgrazavala. Na Kosovu i Metohiji danas su pripadnici medjunarodnih mirovnih snaga. Ukoliko zaista zele da budu nepristrasni, morace da rasvetle sudbinu nestalih Srba i omoguce mrtvima da budu dostojno sahranjeni, a zlocinci kaznjeni.

Kosovom i Metohijom se slobodno setaju direktni izvrsioci krivicnog dela zlocina protiv covecnosti nad Srbima na Kosovu i Metohiji. Rec je, uglavnom, o komandantima. Njih dobro znaju Srbi koji su uspeli da se izvuku s Kosmeta. Da li ce im ikada biti omoguceno da svedoce?

Zlocinci

Najmanje 300 osoba, uglavnom komandanata OVK, ucestvovalo je u planiranju zlocina i izdavanju naredbi. Navescemo samo neka imena, svakako poznata javnosti: Hasim Taci, Agim Ceku, Sahit Jasari, Muhamed Ljatifi, Sulejman Seljimi, zvani Sultan... Znacajnu ulogu u svemu tome, kao finansijer, imao je poznati albanski biznismen Bedzet Pacoli. "Vlada" Bujara Bukosija osnovala je fond "Domovina zove" na ciji ziro racun je stizao novac iz celog sveta. Radom fonda pravljalo je ministarstvo finansija na celu sa Isom Mustafom. U Tirani je Bukosijeva "vlada" 1998. godine osnoval a sopstvenu banku "Dardanija".

Ubijeni

"Glas" je dosao do neslužbenih podataka da su siptarski teroristi u periodu od 1. januara 1998. godine do 31. decembra 2000, od ono malo Srba koji nisu napustili svoja ognjista na Kosovu i Metohiji, ubili 1.681 lice. Od tog broja 1.626 su Srbi i Crnogorci, 12 muslimani, osmoro su Romi, a medju zrtvama je i 43 Siptara lojalnih Srbiji.

Proterani

Od 11. juna 1999. godine, odnosno od stavljanja juzne srpske pokrajine pod protektorat UN, Siptari su proterali sa Kosmeta oko 250.000 Srba i 100.000 pripadnika ostalih nacionalnih zajednica. Oko 1.000 lica je ubijeno, a 1.300 vode se kao nestali. Pitanje je gde se nalaze.

Ljiljana Staletovic

RODBINA NESTALIH KOD PREMIJERA DJINDJICA

BEOGRAD 04.07.2001.- Nasa delegacija, predvodjena Zoranom Djindjicom, trazice sastanak i sa uticajnim Albancima, u nameri da se konacno rasvetli dilema koja traje tri godine. - Nase ozaloscene majke i sestre ocekuju odgovor od onih koji su oslobadjali albanske pocinioce zlodela, kaze Simo Spasic, predstavnik Udruzenja nestalih na Kosmetu. - Svi zlocinci moraju se jednom izvesti pred lice pravde Posle sastanka predsednika vlade Srbije dr Zorana Djindjica, potpredsednika Zarka Koraca i Momcila Perisica sa predstavnicima Udruzenja porodica otetih i nestalih Srba sa Kosmeta, premijer je obavestio novinare da ce se formirati tim od deset predstavnika Udruzenja koji ce raspolagati potpunom dokumentacijom o nestalima i zajedno sa predstavnicima vlade traziti da ih primi Hans Heckerup u Pristini.

- Zahtevacemo da nam obezbedi sastanak sa predstavnicima Albanaca koji imaju uticaja, pre svega sa Tacijem i Cekuom, da trazimo da saznamo istinu o 1.300 gradjana Srbije koji su, neki posle pocetka bombardovanja NATO a neki od sukoba u prolece 1998. godine, kidnapovani i nestali. Osnovacemo i radnu grupu koja ce sa predstavnicima porodica nestalih utvrditi i njihov status i pomoci im da resavaju socijalne i ekonomske probleme koji nadilaze probleme izbeglih. Ucinicemo sve da bar ublazimo muke ovih ljudi, da se sazna istina o tome sta se dogodilo sa njihovim najblizima, kaze Djindjic.

Simo Spasic iz Udruzenja porodica kidnapovanih i nestalih, podsetio je da tri godine traje borba za pronalazenje najmilijih, da im ni Rugova, ni Demaci, ni Voker, koji su ih primili, nisu pomogli. I ovde su bili na raznim vratima, ali bez rezultata - nijedan nestali nije pronadjen. Organizovano je stotinu protesta. Za vreme bivse vlasti, kako se izrazio, niko ih nije primio. Sa dolaskom nove, kaze, ima pomaka, ali ne i rezultata. "Zameramo svima koji su oslobadjali potpisom lica koja su tamo cinila zlodela, a zauzvrat sa nase strane niko nije oslobodjen", kazao je Spasic. On je apelovao na Albance koji su oslobodjeni da preko svojih udruzenja pokusaju da oslobode ljude sa naseg spiska, na kome su, osim Srba i Goranci. Turci, muslimani i ostali.

- Pitam se sta ce biti ako nase majke, sestre i zene dodju u crnini i obrate se u Beogradu onima koji su vrsili pritisak da

se oslobode oni koji su cinili zlodela. Ovakvu medijsku paznju koju smo dobili zahvaljujuci premijeru, koji je pozvao novinare do sada nismo imali. Nadam se da je to korak ka oslobadjanju, iako se plasim da je kasno. I Karli del Ponte smo rekli da ce kad-tad za ovakvu tragediju u nasoj zemlji odgovarati svi zlocinci - i hrvatski, i muslimanski, i siptarski, i srpski. To nije politika, to su reci gradjanina koji trazi dva brata. Ne znam da li ima drzave u svetu u kojoj zena vec trecu godinu zavijena u crno trzi sina, a cerka ne zna da li ce ikada videti oca, u kojoj se ne zna gde je 1.300 dusa, porucio je Spasic.

Djindjic se nada da ce Hekerup u roku od 14 dana pozitivno odgovoriti na zahtev. On smatra da spiskovi i dokumentacije postoje i da bi cak i za tri do cetiri dana, ukoliko bi pozitivan odgovor usledio, moglo da dodje do sastanka. Premijer je obecao da ce se sigurno naci u nasoj delegaciji na ovom razgovoru, zajedno sa pravnim strucnjacima.

M. Nikic

PATRIJARH PAVLE PRIMIO PRESTOLONASLEDNIKA

Beograd 9. jul 2001. godine Njegova Svetost Patrijarh srpski Gospodin Pavle primio je danas, 9. jula 2001. godine, Njegovo Kraljevsko Visocanstvo Prestolonaslednika Aleksandra Karadjordjevica sa princezom Katarinom, koji su doputovali na godisnji parastos pocivsem princu Tomislavu Karadjordjevicu, koji je juce odrzan u crkvi svetog Georgija na Oplencu.

Razgovaralo se o stvaranju uslova za konacni povratak prestolonaslednika sa porodicom, u cemu ga je Njegova Svetost Patrijarh potpuno podrzao.

Razgovoru su prisustvovali Njegovo Preosvestenstvo Episkop zvornicko-tuzlanski G. Vasilije, clan Svetog arhijerejskog sinoda, i akademik Matija Beckovic, clan Krunskog saveta.

FORMIRANE RADNE GRUPE ZA NESTALA I PRITVORENA LICA

Beograd 04.07.2001.-Clan Saveznog komiteta za Kosovo i Metohiju Vladimir Bosovic juce je rekao da su formirane dve radne kontakt grupe, za nestala i za pritvorena lica, koje ce saradjivati na tim pitanjima sa odgovarajucim radnim grupama civilne misije UN na Kosmetu (UNMIK).

Bozovic koji je koordinator radnih kontakt grupa Saveznog komiteta, rekao je da je na jucerasnjem sastanku sa delegacijom UNMIK-a u Beogradu dogovoreno da u okviru resavanja pitanja nestalih lica jugoslovenski strucnjaci ucestvuju u postupcima identifikacije i ekshumacije na Kosovu.

Sledeci sastanak radnih kontakt grupa planiran je za 17. jul u Pristini kada ce biti identifikovano pet tela ciji identitet do sada nije utvrdjen, i razmotren postupak predaje tela porodicama zrtava.

Bozovic je kazao da ce jugoslovenske radne grupe za nestala i pritvorena lica posetiti sva mesta na Kosovu i Metohiji gde se nalaze masovne grobnice, posebno lokalitet u Suvoj Reci. (Beta)

Konferencija za novinare Saveznog Komiteta za Kosovo i Metohiju

TIPSKA NASELJA KAO PRIHVATNI CENTRI

U Lapljem Selu i Ratarima, u centralnom delu Kosova i Metohije, uskoro bi trebalo da pocne gradnja tipskih naselja, od 1.200 stambenih jedinica, za sest hiljada raseljenika sa Kosmeta, koji se trenutno nalaze u Srbiji. Naravno, pod uslovom da UNMIK i Kfor prihvate realizaciju ovog projekta, odnosno da stvore uslove za bezbedan zivot povratnika. Ovo je, izmedju ostalog, rekao Momcilo Trajkovic, predsednik Saveznog komiteta za Kosovo i Metohiju, na jucerasnjoj konferenciji za novinare, odrzanoj u Palati federacije u Beogradu.

Slicna naselja bi se gradila i na severu Kosmeta, kao i u Strpcu.

Isticuci da je trajno resenje za povratnike moguće samo u sredinama gde je stvarno osigurana bezbednost, Trajkovic je rekao da bi prvi povratnici u Lapljem Selu boravili samo dok se ne stvore bezbednosni uslovi, odnosno dok se ne izgrade kuce u selima odakle su izbegli. Kad se oni vrate u svoja sela, u ovo naselje privremenog karaktera dosli bi drugi raseljenici, koji su smesteni u kolektivnim centrima sirom Srbije: "To je, po meni, mnogo bolje resenje, nego da se prihvati predlog medjunarodnih organizacija da se po Srbiji grade novi izbeglicki centri. Da je tako, najbolje govori podatak da Srbija, dnevno, po izbeglici (povratniku) izdvaja 1.000 dinara".

Da li ste obezbedili neophodna finansijska sredstva za gradnju tih tipskih naselja? - upitali smo.

- Po tom pitanju cemo uticati na obe - i saveznu i republiku vladu da ucine vise za Kosovo i Metohiju. U vezi s tim, predložili smo donosenje Zakona o Fondu za (povratak na) Kosovo i Metohiju. Sredstva za taj fond bi se prikupljala tako sto bi se uveo poseban porez na promet na robu koja se upucuje, odnosno prodaje licima na Kosmetu i to po stopi od pet odsto na osnovicu, odredjenu zakonom. Zatim, tu je budzet Srbije, deo sredstava bi mogao da se prikupi privatizacijom preduzeca, a tu su i donacije, legati, pokloni, krediti i zajmovi... Dakle, postoje nacini da se obezbede sredstva za opstanak onih koji su ostali u juznoj srpskoj pokrajini, ali i za povratak raseljenih. Neophodna je, medjutim, i dobra volja da se to i realizuje - ukazuje Dusan Celic, pomocnik predsednika Saveznog komiteta za Kosovo i Metohiju.

Odgovarajuci na pitanje - sta u slucaju da medjunarodna zajednica ne prihvati ovaj plan - Trajkovic je rekao da je medjunarodnim faktorima jasno predoceno da je stvaranje bezbednosnih, kao i drugih uslova za povratak raseljenika ono na cemu ce nasa drzava da insistira, ukoliko se zeli izlazak Srba na novembarske izbore na Kosovu i Metohiji.

Inace, sa UNMIK-om bi, na sastanku, koji je zakazan za 10. juli, trebalo napokon da se resi i pitanje postavljanja zajednickih punktova - u Rudarima, odnosno Merdaru - za carinjenje robe koja ulazi na Kosovo i Metohiju.

Plan povratka, koji je sacinio Zajednicki komitet za Kosovo i Metohiju, Trajkovic nije odbacio, ali ga je ocenio kao neambiciozan.

POKRENUTA ISTRAGA PROTIV PET BIVSIH KOMANDANATA OVK

Pristina, 6. jula (Beta) Civilna misija UN na Kosovu (UNMIK) pokrenula je danas istragu protiv petorice visokih zvannicnika Kosovskog zastitnog korpusa, nekadasnjih komandanata Oslobojilacke vojske Kosova, zbog "pretnji medjunarodnoj stabilnosti i ratnih zlocina".

Istovremeno, ta petorica visokih zvannicnika Kosovskog zastitnog korpusa suspendovana su sa duznosti u toj organizaciji, saopsteno je danas u Pristini.

Sef UNMIK-a Hans Heckerup i komandant Kfora, norveski general Torsten Skijaker suspendovali su Dauta Hajradinaja, Samija Lustakua, Rustema Mustafu, poznatog pod ratnim imenom Remi, Redzepa Selimija i Remiza Landrovcija.

Odluka celnika medjunarodnih organizacija na Kosovu usledila je nedelju dana posto su se imena tih zvannicnika KZK pojavila na "crnoj listi" administracije predsednika SAD Dzordza Busa Mladjeg.

"Zbog ozbiljnosti optuzbi koje je iznela administracija u Vasingtonu, te nakon konsultacija sa SAD i drugim nacijama, pokrenute su istrage protiv tih osoba", navodi se u saopstenju UNMIK-a i istice da bi "njihov ostanak u KZK ugrozio medjunarodnu podrsku toj organizaciji".

Odluka americke administracije objasnjena je "dokazima da etnicki Albanci, ekstremisti, sakupljaju novac u SAD i Evropi, zbog cega ce SAD uciniti sve da taj novac ne stigne do fondova kojima se finansiraju ekstremisticke aktivnosti koje destabilizuju demokratski izabrane vlasti u Makedoniji".

U Karadjordjevom domu

PRINCEZA KATARINA URUCILA POMOC RASELJENIMA SA KOSOVA

Raca kragujevacka, 7. jula (Beta) Princeza Katarina, supruga princa Aleksandra Karadjordjevica, urucila je danas humanitarnu pomoc raseljenim licima smestenim u Karadjordjevom domu u Raci kragujevackoj.

Prilikom posete izbeglickom centru princeza Katarina je za oko 400 raseljenih lica sa Kosova obezbedila pomoc u hrani, odeci, lekovima i igrackama.

Princeza im je, obracajuci se stanovnicima kampa, pozelela da se vrata svojim kucama na Kosovo, i istakla da je "porodica Karadjordjevic uvek uz njih".

Karadjordjev dom, koji sada naseljavaju raseljeni sa Kosova i Metohije, izgradjen je kao zaduzbina kraljice Marije Karadjordjevic1933. godine, sa namenom da zbrine ratnu sirocaj iz Prvog svetskog rata.

VIJORE SE DVOGLAVI ORLOVI

Podgorica, jula U Malesiji, pogrannicnom delu Crne Gore prema Albaniji, sve vise se isticu i vijore zastave susedne Albanije. Na ovom podrucju, u okolini Tuzi, zive uglavnom Albanci. Tako je na kuci brata poslanika i celnog coveka Demokratske unije Albanaca Ferhata Dinosa na visokom jarbolu istaknuta zastava Albanije.

- Bice ih jos vise - izjavio je poslanik Ferhat Dinosa. On je rekao da je "postojala volja da se zastava nadje nekoliko dana na kuci njegovog brata dok se njena gradnja ne zavrsi".

Na pitanje: sta bi se desilo ako bi u nekom mestu gde zive pripadnici razlicitih naroda svi istakli svoje zastave, Dinosa je rekao: "Ne grade se sve kuce u jednom danu".

Inace, Ferhat Dinosa vec odavno najavljuje u parlamentu, bezmalo kao gotovu stvar, specijalni status Albanaca u Crnoj Gori.

- Mi moramo imati svoju sobu - cesto figurativno u parlamentu Crne Gore ponavlja Ferhat Dinosa. Njegova partija, koja je po posebnom izbornom zakonu namenjenom samo za Albance, vec nekoliko godina u parlamentu, uvek podrzava vlast Mila Djukanovica.

Savezni ministar Boris Tadic posetio Kosovo

ZASTITA SRBA U SARADNJI SA UNMIKOM

Laplje Selo, 30. juna (Beta) Savezni ministar telekomunikacija i potpredsednik Demokratske stranke Boris Tadic tokom danasnje posete Kosmetu, izjavio je da je saradnja sa medjunarodnom zajednicom, bazirana na iskustvima sa juga Srbije, jedini nacin da se obezbede drzavni i nacionalni interesi Srbije i Jugoslavije na Kosovu i Metohiji.

Tadic je na konferenciji za novinare u informativnom centru Saveznog komiteta za Kosovo i Metohiju u Lapljem Selu izjavio da ce drzava time ojacati pregovarsku poziciju i na mnogo efikasniji nacin pomoci srpskom i nealbanskom stanovnistvu na Kosovu i Metohiji.

"Modaliteti za zastitu gradjana mogu se traziti prvenstveno u saradnji sa UNMIK-om i slicnim medjunarodnim institucijama uz jasno odredjen plan resavanja situacije na Kosovu i Metohiji", istakao je potpredsednik DS.

On je sa predsednikom Saveznog komiteta za Kosovo i Metohiju Momcilom Trajkovicem obisao centralni Kosmet i u razgovoru sa gradjanima upoznao se sa njihovim najvaznijim problemima.

DS je za gradjane Kosovog Polja obezbedila humanitarnu pomoc u garderobi. Kao posebnu pomoc Tadic je najavio da ce u narednih nekoliko dana informativnom centru Saveznog komiteta za Kosovo i Metohiju biti poklonjeni televizijski i radio predajnik.

Opstinski odbor Demokratske stranke osnovan je danas u Lipljanu.

NASE SVETINJE, SVETSKA BASTINA

Na Kosovu i Metohiji, na relativno malom prostoru, podaci govore, u periodu koji zovemo srednji vek, sagradjeno je vise

od dve hiljade manastira i crkava. U dve poslednje godine dvadesetog stoleca, u teskim i smutnim vremenima poruseno je, zapaljeno ili osteceno dve stotine manastira i crkava... Kroz Pec, nekad najcistiji grad na Kosovu i Metohiji, sada vetar vitla prasinu i otpatke kroz ulice i zidove negdanjih srpskih kuca, sada bez krovova, vrata i prozora. Ka Peckoj patrijarsiji na putu bodljikava zica, zakloni sa dzakovima peska i vojnickim strazarnicama. Ulazimo li to u manastir ili kakav logor? Vojnici Kfora legitimisali su nas i proverili dozvole, sto smo ih od njih dobili. Tako sada Srbi u srpske svetinje na Kosovu i Metohiji ulaze.

U crkvi manastirskoj zapalismo svece. "Mir Bozji medju ljudima dobre volje", rece mati Varvara. Deco, veli, drago nam je sto ste dosli, a mi smo u poslu. "Ekonomiju imamo. I bastu, i livade, stoku i ribnjak. Sto rodi i sto nakupimo, bude za nas. Sve sto pretekne, saljemo nasim Srbima u Gorazdevac i Crkolez. Njima je teze nego nama u manastiru".

Ribnjak manastirski imao je deset bazena sa pastrmkama. Sada su pastrmke samo u dva. Nema hrane za ribe. Skupa je. Nabavlja se cak iz Crne Gore.

Oko Visokih Decana mir. Vetar utihnuo. Primio nas otac Makarije.

Ima, veli otac Makarije, ovde u Decanima, jedna neobicna ikona. Na njoj Hristos drzi mac. Neki kazu da mac simbolizuje ostrinu Hristovih reci. Po drugima - ikona je "namenjena" Srbima. Kad se Srbi Bogu vrate, mac ce se opet pretvoriti u krst.

- Vratise li se Srbi veri pradedovskoj? - upitasm.

- Kazes pradedovskoj?! Starija je vera od pradedova. I od drzave, dete moje. Ako veru cuvamo, sacuvacemo Boga i lepotu ovu - rece otac Makarije. "To je nasa prva bastina" - dodade.

Episkop Nikolaj

MOLITVE NA JEZERU

XXI

Majko nebesna, primi me u slavu Tvoju. Jer slava svetska gde omrkne ne osvane. I kruna, koju ljudi daju, uvek je trnov venac za razumne i ludacka kapa za bezumne. Dok je zlato pod zemljom svak ga voli i trazi. Kad se popne na glavu jednoga coveka, mrak zavisti i mrznje oslepi mu sjaj.

Ucini me skrivenim zlatom u najskrivenijoj riznici Tvojoj: da niko ne zna za mene osim Tebe. Jer dokle me Ti znas ja sam znan; dokle me samo ljudi znaju, moje je ime - sumnja.

Sakri me od zlih ociju sveta, jer zelenim od njih. Cuvaj me kao tajnu, koju zavist ne moze naslutiti. Budi mudrija od mene, i ne objavljuj me nikome. Gle, ja imadoh Tebe kao najmiliju tajnu, i objavih Te svetu, i svet mi se naruga. Jer zavist se ruga, kad ne moze da otme.

Prijatelji moji, sta imate od slave ljudske do pijanstva, koje se pocinje pesmom a zavrшава lezanjem u blatu?

Prijatelji moji, sva usta sto vam pevaju hvalu, znaju jos za jednu suprotnu pesmu, koju cete vi cuti docnije.

Bezite od slave sto lici na kulu sazidanu na ledjima kita, da vam se ne nasmeju sa obale i neprijatelji i prijatelji.

A jednodusna slava sto od ljudi dolazi najbezslavnija je, jer je ravnodusna.

Ako li je vasa slava nagrada od naroda, onda ste vi isplaceni nadnicar, i sutrasnji dan moze da vas izbaci iz svoje njive.

Zaista, nijedan novi dan ne priznaje vas ugovor s proslim danom. Svaki otvara novu njivu i cini novu pogodbu.

Ako je vasa slava delo vase misice, vasi dani bice gnev, a vase noci strah.

Ako je vasa slava delo vase mudrosti, ova ce biti ujalovljena od slave vase i nece se moci kretati.

Ako li slavu svoju zovete slavom svojom, Nebo ce vas kazniti za laz i otmicu.

Prosetajte sa svojom slavom po groblju i vidite, da li ce vas mrtvi slaviti.

Zaista, vi vec neprestano setate po groblju, i od pokretnih grobova primete slavu. Ko ce vas slaviti, kad pokretni grobovi postanu nepokretni?

Ozalosticete se veoma u drugom svetlu, kad budete culi iskreno misljenje o sebi od onih, koji su vas u ovom svetlu slavili.

Majko nebesna, sakri me duboko od ociju ljudskih i od jezika ljudskog tamo, kuda samo Tvoje oko prozire i gde se samo Tvoja rec cuje.

Molim Ti se, Vecna Lepoto moja!

Web diplomatija kosovskih monaha

DECANSKI CUVARI SVETINJA

Postupak je jednostavan. Prikljucite se na internet. Odaberete adesu www.decani.yunet.com. Za par sekundi trenutno najbrzim i daleko najbezbednijim putem, preko elektronskih impulsa uranjate u Kosovo i Metohiju - "Zemlju zive proslosti", kako Vas obavestava poruka koja ostvara zvanicni sajt Eparhije rasko-prizrenske. Nadaleko cuveni i nagradjivani decanski sajt, koji je, uglavnom, zaslugom protosindjela Save (Janjica) najpre Crkvu i monastvo, a potom i tragicna ratna i posleratna zbivanja na Kosovu i Metohiji priblizio svetlu, moze se smatrati nekom vrstom pionirske sajber diplomatije koja podupire misiju Crkve na resavanju kosovsko-metohijskog problema.

Vladika Artemije: "Upoznavanje sa istinom"

-Po onoj reci Jevandjelskoj: "Upoznajte istinu - istina ce Vas osloboditi", nas jedni cilj je upoznavanje sa istinom. Sve sto radomo i govorimo po svetu, sto ovde saopstavamo preko nasih medija, za cilj ima samo da se pokaze istina o onome sto se na Kosovu i Metohiji dogadja - objasnjava za "Zicu" vladika Artemije, bez cijeg blagoslova i razumevanja za prednosti savremene tehnologije tesko da bi bilo decanske kompjuterske price. Vladika i sam koristi kompjuter, ali ne internet. "Ne zato sto ne bih, vec zato sto nemam vremena da sedim pored kompjutera", dodaje.

-Pogresna je ideja da je Crkva konzervativna i da su u Crkvi samo zatucani ljudi. Naprotiv, Crkva je uvek bila 'spiritus agens' koji je proizvodio i gurao napred. Recimo, u srednjem veku, kad su gradjeni

nasi manastiri, oni su bili, ne sto godina nego mnogo vise ispred svog vremena... Tako i danas nije neobicno sto Crkva prati dotignuca savremene nauke i tehnike. Kada se pojavila nova, "elektronska" mogucnost da Crkva svoje bogastvo pokaze sto sirem broju ljudi mi smo dosli na ideju da to iskoristimo i da nase manastire i svetinje pokazemo onima koji nisu u stanju da dodju na Kosovo i Metohiju da ih vide- prica vladika Artemije.

Prema njegovim recima, Eparhija rasko-prizrenska je medju prvima, cak pre Patrijarsije SPC, uvela internet. "Otac Sava u Decanima završio je prezentaciju tog metohijskog manastira, nase eparhije i njenih svetinja. Naravno to jos nije dovršeno, sve to jos treba popunjavati, obradivati, svaki manastir u detaljima", kaze vladika Artemije.

Pred pocetak ratnih sukoba na Kosovu i Metohiji sajt je preuzeo i zadatak na kome su pali drzavni, ali i ostali mediji i zvanicna diplomatija - svedocenje iz "prve ruke" o položaju i stradanju kosovskih Srba, ali i svih drugih gradjana u Pokrajini. U infomativnom smislu sajt je otvorao vrata diplomatskoj misiji vladike Artemije i Momcila Trajkovica uoci i posle NATO bombardovanja Jugoslavije, kao i sada clanovima SNV Kosova i Metohije. "Mnogi su u nasim susretima koje smo imali po svetu rekli da oca Savu znaju preko Interneta sto je, nema sumnje, laskavo delovalo. Nase fizicko prisustvo i prisustvo na internetu bilo je neodvojivo jedno od drugoga i islo je uporedo... Samo prisustvo na internetu bez naseg mirovnih putovanja i misija ne bi imalo ovakav odjek i znacaj, mada je i sam sajt na izvestan nacin obavio znacajnu diplomatsku misiju", ocenjuje vladika Artemije.

"Cybermonk" iz Visokih Decana

Protosindjel Sava (1965), poodavno i nadaleko poznat kao "cybermonk" zahvaljujuci kome je Crkva osvojila i internet, do povlacenja u maticni manastir Visoki Decani krajem prosle godine bio je dusa Infomativne sluzbe Eparhije rasko-prizrenske i Srpskog nacionalnog veca Kosova i Metohije. Kao sekretar episkopa rasko-prizrenskog Artemije (Radosavljevica) i portparol SNV Kosova i Metohije on je dve godine u gotovo nemogucim kosovskim uslovima obavljao posao za koji bi i u normalnijim prilikama bio potreban citav tim. Rodjen je u Dubrovniku, odrastao u Trebinju, studirao je engleski jezik, da bi 1989. godine stigao u manastir Crna reka, u kome je iguman tada bio sadasnji vladika rasko-prizrenski i, kako se u poslednje vreme potpisuje, kosovsko-metohijski Artemije. Posle njegovog izbora za vladiku deo crnoreckog bratstva presao je u manastir Visoki Decani, gde je 1994. otac Sava, po poslusanju i blagoslovu vladikinom, poceo da se bavi kompjuterima. Ostalo je legenda.

Na silno cudjenje novinara i ostalih laika otkud elektronska tehnika medju monasima, i to pravoslavnim, cime je naceto ustaljeno shvatanje da su Pravoslavljie i savremeni svet svetlosnim godinama udaljeni jedno od drugog, otac Sava je smireno odgovarao da "treba praviti razliku izmedju monaskog tradicionalizma po pitanjima vere i otvorenosti za upotrebu savremene tehnologije u svakodnevnom zivotu".

- Mi pravoslavni monasi poznati smo kao tradicionalisti po pitanjima vere. Trudimo se da nasa verska ucenja i predanje koje smo nasledili sacuvamo neokrnjene od duha ovog sveta koji u velikoj meri relativizuje hriscanske vrednosti. Sta vise, svedoci smo postepenog pretvaranja hriscanstva u jednu humanisticku, socijalnu ideologiju koja gubi dubinski hriscanski smisao. Mi se tome otvoreno suprostavljamo. U Visokim Decanima bogosluzenja se sluze na nacin kako se to cini na Svetoj Gori Atonskoj. U crkvi ne koristimo struju, vec vostane svece. Trudimo se da sacuvamo taj tanani duh pravoslavnog predanja koji se vrlo lako moze izgubiti u okruzenju savremenog sveta i tehnologije i zato ne uvodimo tehnicka pomagala u samo bogosluzenje. Sa druge strane, veoma smo otvoreni za upotrebu savremene tehnologije u svakodnevnom zivotu. Samo nekoliko desetina metara od crkve nalazi se nasa kancelarija sa racunarima i ostala savremena oprema. Na putovanja redovno nosimo lap-top racunar, pomocu kojega ostajemo u vezi sa nasom sabracom kod kuće i prijateljima sirom sveta - objasnjava otac Sava.

On podseca da su upravo monasi na nase prostore doneli i prvu stampanicu i to nedugo posle Gutenbergovog otkrica, sto je bilo "ravno tehnickoj revoluciji kada je na kamenito i krsevito Cetnje stigla jedna tako moderna i revolucionarna naprava".

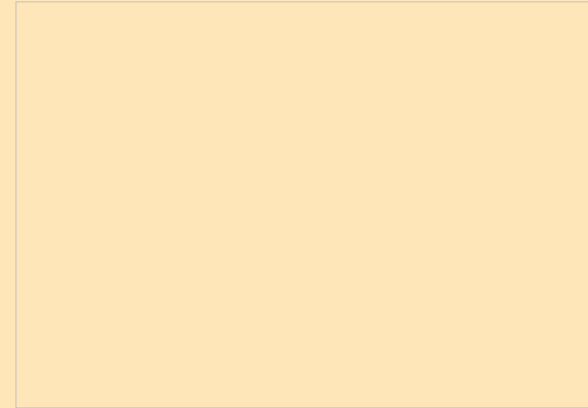
- Spremni smo da koristimo tehnoloska dostignuca u nasem svakodnevnom zivotu, ali niposto ne zelimo da duh ovog sveta ovlada nasom verom i pretvori je u ono sto ona nije. Otvoreno razgovaramo o svim tim pitanjima i problemima sa kojima se srecemo. Narocito medju mladjom generacijom monaha i svestenika u SPC postoji velika spremnost da se hrabro suocimo sa svim savremenim problemima, ali na jedan predanjski nacin, jer jedino tako mozemo da sacuvamo dun vere koji smo nasledili od nasih predaka - smatra otac Sava.

Zbog prekida na telefonskim linijama manastir Visoki Decani vec skoro dve godine nema ineternet-vezu sa svetom, pa je posle svega sto se na Kosovu i Metohiji desilo infomativni sistem eparhije jos od dolaska medjunarodne vojne misije na Kosovo sredinom juna 1999. godine oformljen je i u manastiru Gracanica, gde je godinu i po, po vladikinom blagoslovu,

posao vodio otac Sava.

Na njemu je lezala priprema i prevodjenje na engleski jezik svih dokumenata koje je vladika potpisivao. Elektronskom postom dnevno mu je stizalo više stotina pisama na koja se trudio da odgovori uprkos visednevnim isključenjima struje, prekidu telefonskih veza... Da bi održavao decanski sajt koji je većini ovdasnih novinara bio jedini način informisanja o događajima u južnoj srpskoj pokrajini, otac Sava je često morao da, bez pratnje Kfora, u beloj "Skodi" staroj više od jedne decenije i u društvu sabrata monaha ide do Kosova Polja kako bi se priključio na Internet. Da se ne bi primetilo da su u automobilu monasi "akcije" su se najčešće odvijale noću, što ni u kom slučaju nije povećavalo njihovu bezbednost.

Decanska crkva

Manastir u dolini rečice Pečke Bistice, ispod Prokletija i nadomak mesta Decani kao svoju zadužbinu i mauzolej osnovao kralj Stefan Decanski. Posle njegove smrti radove koji su trajali od 1327 do 1335. godine nastavio je njegov sin, kralj, a potom i car svih Srba i Grka Dusan. Sam hram, posvećen Vaznesenju Gospodnjem, spada među najveće crkvene građevine srenjovekovne Srbije. Dugacak je preko 36, širok 24 i sa visinom kubeta od 29 metara.

Istovremeno kad i crkva sagradjeni su i konaci, monumentalna trpezarija, manastir je ogradjen visokim zidom sa kulom nad ulazom, a u neposrednij blizini podignuta je i bolnica za monahe. Istorici umetnosti navode da manastir u svojoj dugoj istoriji nije mnogo stradao, jer su ga i Turci smatrali svojom bastinom i tu su gajili

sokolove.

U decanskoj crkvi, ispred oltara nalaze se dva sarkofaga. U jednom se nalaze mosti Svetog kralja Stefana Decanskog, smestene u kivot koji je manastiru 1849. poklonio knez Aleksandar Karadjordjevic. U drugom je nekada pocivalo telo kraljeve sestre Jelene. U priprati hrama sahranjen je Djordje Ostousa Pecpal, vlastelin cara Dusana i ktitor zivopisa u priprati, dok su u crkvi sahranjeni njegova zena Vidosava i Ivanis Altomanovic, necak kneza Lazara.

"Riznica manastira Decani, po bogastvu predmeta i umetnickom domentu jedinstvena je ukupnom srpskom umetnickom trajanju", smatraju istoricari umetnosti. Posebnu vrednost predstavlja kolekcija ikona iz perioda od DzIV do DzVI veka. Sacuvan je jedan broj ikona sa starog ikonostasa, ikone monaha Longina i monumentalna ikona Svetog kralja Stefana Decanskog iz 1577. godine. Tu su i zaduzbinske povelje Stefana Decanskog i cara Dusana, kao i vise od 150 starih rukopisnih knjiga. Na sredini hrama i danas visi prvobitni polilej koji je obnovila knjeginja Milica 1397. godine.

Od crkvenog namestaja sacuvani su igumanski presto iz 1335, kraljevski mermerni presto i prvobitna mermerna krstionica. Posebna dragocenost su krstevi kralja Stafana Decanskog i cara Dusana, kao i delovi mostiju svetitelja sacuvani u decanskoj riznici, poput desne ruke kralja Dragutina, u monastvu prepodobnog Teoktista. Zbog kosovskih prilika deo riznice prenet je u centralnu Srbiju. Manastir ima i sedam isposnica koje su zamrle i pre ratnih sukoba na Kosovu i Metohiji. Pre sedam godina (1994) manastir Visoki Decani nominovan je za upis na listu svetske kulturne i prirodne bastine.

Prema recima igumana Visokih Decana Teodosija (Sibalica), ovaj manastir je jedan od retkih koji nikada nije potpuno napusten. Na kratko, prvi put je opusteo posle Kosovske bitke, ali ga je ubrzo obnovila knjeginja Milica. Kada je to ponovilo u DzVII veku u zivot ga je vratio Hadzi Danilo. U manastiru je dugo postojala skola za prepisivanje i ukrasavanje knjiga, a pocekom DzDz veka monaski zivot u zaduzbini svetog kralja Stefana Decanskog obnovila je grupa ruskih monaha sa Svete Gore. Nazalost posle Drugog svetskog rata komunisti su na silu zatvorili uspesnu manastirsku skolu koja je radila u Decanima u periodu izmedju dva rata, konfiskovali manastirsku zemlju i izlagali represiji svakog ko je hteo da se pridruzi bratstvu .

Decansko bratstvo

Prica o sadasnjem decanskom bratstvu pocinje u martu 1992. godine kada je po blagoslovu vladike Artemija grupa crnoreckih monaha dosla je u Visoke Decane, gde su zatekli samo cetiri jeromonaha. "Zahvaljuci molitvama svetog kralja i uz pomoc naseg duhovnog oca mozemo reci da smo uspeli da organizujemo manastrski zivot sa svakodnevnim bogosluzenjima i da pokusavamo ne samo da ispunimo duhovne potrebe bratstva, vec i da pomognemo zednim dusama koje u nas manastir dolaze u potrazi za duhovnim jacanjem i poukama", kaze iguman Teodosije.

Decanski monasi bave se drvodeljstvom, slikanjem ikona, izdavanjem knjiga i pravljenjem sveca. Manastir ima svoju pekaru, krojacnicu, veliki povrtnjak i nekoliko krava, sto zadovoljava potrebe svakodnevnog zivota bratstva. Visoki Decani vec dve godine zive u potpunom albanskom okruzenju. Manastir danonocno cuvaju Italijani, bez pratnje se ne moze se ni niti iz manastira, i to uglavnom po mraku.

-Spolja posmatrano decanski monasi ne mogu ni jedan korak da naprave slobodno bez pratnje Kfora i izgleda kao da sada zive kao u nekom ropstvu. Medjutim, zivot u manastiru odvija se neometano, po svim principima monaskog zivota, u svojim poslusanjima, bogosluzenjima, u rukodelju... Cak bi se reklo da je ovaj nacin njihovog zivota povoljniji nego sto je bio ranije, kad je manastir imao veliki broj posetilaca sto je unosilo neku dozu razvodnjavanja monaskog zivota. Ali, ocigledno je da ovakav nacin zivota ne moze da traje vecito. Ocekujemo da medjunarodna zajednica i Kfor stite nase manastire dok se ne stvore uslovi da se vrati i nas narod, dok se ne nadje politicko resenje za Kosovo, dok ne bude postojala bezbednost, sigurnost kretanja i putovanja za sve gradjane Kosova podjednako dostupna. Tek tada ce manastir ziveti zivotom kojim je ziveo i pre ovih sukoba na Kosovu", kaze vladika Artemije i napominje:

-Monastvo u Decanima je u zadnjih osam godina neprekidno napredovalo. Ta tedencija je nastavljena i za vreme sukoba na Kosovu, a i posle kada je rat prestao i kada su dosle medjunarodne mirovne snage. Mozda bas ta izolovanost manastira od svetske vreve i buke utice na pojedine mladice da se opredele za decansku obitelj. U svakom slucaju

manastir Decani u kome trenutno ima 30 monaha, bar u svojoj novijoj, post nemanjickoj istoriji nije imao vece bratstvo nego sada.

Na pitanje da li medju iskusenincima ima i onih koji su zahvaljujuci sajtu stigli u Decane, vladika odgovara da je sve to "dejstvo blagodati Bozje": "Ne znam kako je ko saznao za manastir, u svakom slucaju prirodno je kad neko prica o manastiru i njegovom zivotu, da on i nehotice pozitivnom energijom utice na druge i budi mozda zelju kod nekih za takvim zivotom. To je stvar licnog opredeljenja, a ne neke planske i smisljene propagande. To je dejstvo sile Bozje koja cini svoje".

Zivot u manastiru

U Visokim Decanima zivi se po strogom svetogorskom tipiku (pravilima monaskog zivota).

- Trudimo se da zadrzimo onakav zivot kakav se uvek vodio u manastiru, sto znaci od duhovnog sadrzaja manastir nista nije izgubio. Svakodnevno sluzimo liturgiju, puno bogosluzenje i obavljamo redovna poslusanja. To nam sve omogucavaju italijanski vojnici Kfora, koji zaista priljezno cuvaju manastir. Pomazu u svemu sto nam je potrebno, jer sad nemamo nikoga drugoga ko bi nam mogao konkretno pomoci, osim njih. Oni su to shvatili i zaista se trude nesebicno - objasnjava iguman Teodosije.

U okolini Decana, gde je i pre rata bilo samo jedan odsto srpskog stanovnistva, sada osim decanskih monaha Srba vise nema. Upkos zalaganju i trudu vojnika Kfora i njihovo kretanje izvan manastira veoma je otezano. "Ni u pratnji vojnika ne smemo da se krecemo u masi i guzvi. Kad nas vide Albanci nasrcu bez razlike na starost i na pol. Svi, deca, decaci, devojke... Ne podnose da bilo sta srpsko vise zivi i postoji na tim prostorima. Nekoliko puta smo bili zasuti kamenjem, tako da sad izlazimo samo rano ujutru i kasno uvece ili se vozimo u vozilima Kfora", svedoce decanski monasi.

Stanje je veoma tesko i juzno od Decana. Metohija je ispraznjena i gotovo jedini oblik srpskog zivota u toj oblasti je monaski. Srba ima samo u Velikoj Hoci, u srpskom delu Orahovca, u Gorazdevcu i jos tri sela u okolini Istoka. Cuvaju ih pripadnici Kfora. Izolaciju u kojoj zive metohijski Srbi, decanci nazivaju nekom vrstom "modernijeg zatvora", ali tvde da su zadovoljni samom cinjenicom da su u svojoj kuci i da cuvaju svoje svetinje: "Zahvaljujuci pratnjama pripadnika Kfora nas manastir brine i o manastiru Gorioe. Cesto idemo i u Veliku Hocu gde imamo svoju vinariju, svoj metoh. Odlazimo i u Djakovicu... U Peckoj patrijarsiji situacija je slicna kao u Decanima. Sve je sacuvano, ali ima dosta neprijatnosti zbog prolaznika. Stalno psuju, dobaciju, nekada bacaju kamenice u portu, ali toga je bilo i ranije. Dole se nikada nije mirno zivelo", svedoci iguman Teodosije.

Prosele godine u ovo vreme Albanci su pokusali da preko Unmika ospore manastiru pravo na zemlju koju je drzava vratila pre tri godine. Nisu uspeli. Pokusali su da prave vodotoranj iznad manastira. Posekli su deo stare borove sume. I to je osporeno. Vodotoranj je izmestjen, nadoknadili su stetun... Na pitanje da li kosovski Albanci koje su decanski monasi tokom NATO bombardovanja pomagali posecuju sada Visoke Decane, u manastiru kazu da od dolaska Kfora i Unmika nijedan Albanac nije dosao u manastir, niti je kontaktirao sa bratstvom. "To ne znaci da neki od njih nisu zeledi. Siguran sam da su mnogi zahvalni nama i manastiru, ali oni danas zive u strahu od njihovih ekstremista i terorista i ne smeju da pokazu nikakve simpatije, niti bilo kakav kontakt da ucine sa manastirom ili sa nama", objasnjava iguman Teodosije i napominje:

- Kazu da su monasi cuvari svetinja, a ja moram da kazem i cuvari kivota Svetoga kralja koji cuva nase duse. To je ono sto je nam najpotrebnije u ovom momentu. Nadam se da su monasi koji su ostali u Decanima, Peckoj patrijarsiji, Gracanici i ostalim manastirima samo zalog i seme da se u neka buduca vremena opet oko njih okupi srpski zivalj i da opet Srbi zive na tim prostorima. Ima dosta mladih koji su nadahnuti duhovnim zivotom i blagodacu Svetog kralja. Oni opstaju i danas u ovim teskim uslovima znajuci da samo dok smo mi dole i dok zivimo u toj svetinji da ce i ona ziveti.

Prema clanku Jelene Tasic objavljenom u casopisu ZICA br. 2 (www.zica.co.yu)
